

روایت‌پژوهی فرآیند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی

محمد فتحی^۱، مینا مستحفظیان^{۲*}، حمید زاهدی^۳، جهانگیر کریمیان^۴

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۹/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۲۶

چکیده

هدف از تحقیق حاضر بررسی فرآیند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی بود. تحقیق حاضر به لحاظ روش‌شناسی از نوع کیفی است و از میان روش‌های موجود در تحقیقات کیفی از تحلیل روایت به‌منظور کشف فرایندهایی که منجر به بروز رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان ورزشکار همدانی می‌شود، استفاده شده است. این تحلیل کمک می‌کند تا پیشینه‌ی زندگی این دانش‌آموزان شناسایی شود و در نهایت مدل فرایندی بروز رفتارهای پرخطر استخراج شود. مشارکت‌کنندگان این تحقیق را دانش‌آموزان پسر ورزشکار، دوره اول متوسطه شهر همدان که در کمیته انضباطی سازمان آموزش و پرورش شهر همدان دارای پرونده انضباطی بودند تشکیل می‌دادند این افراد به صورت هدفمند انتخاب شدند و داده‌ها بعد از اجرای ۲۱ مصاحبه به اشباع نظری رسید. برای گردآوری اطلاعات در این تحقیق از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و جهت ارزیابی روایی یافته‌ها از معیارهای اسکینر و همکاران (۲۰۱۴) استفاده شد. همچنین جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از فرآیند کدگذاری مبتنی بر دستورالعمل تحقیقات روایت‌پژوهی براون و کلارک (۲۰۰۶) که روایت‌پژوهی را به مثابه آنالیز موضوعی می‌داند و برای تحلیل اطلاعات آن رویکرد تحلیل تماتیک را پیشنهاد کرده‌اند، استفاده شد. یافته‌ها نشان داد بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار تابع ۵۰ مفهوم اولیه، ۹ مضمون فرعی و ۲ مضمون اصلی است. مطابق با نتایج تحقیق برخی از این عوامل متعلق به نظام درون خانواده و برخی دیگر نیز تابع شرایط و موقعیت‌های بیرونی است که به باور مشارکت‌کنندگان در تحقیق در شکل‌گیری رفتارهای پرخطر نزد آن‌ها نقش داشته است.

کلید واژه‌ها: رفتارهای پرخطر، روایت‌پژوهی، دانش‌آموزان، ورزشکار.

Email: mofathi70@yahoo.com

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

Email: dr.mostahfezian@gmail.com

۲. دانشیار، مرکز تحقیقات طب ورزشی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران*

Email: hamidzhd@yahoo.com

۳. استادیار، مرکز تحقیقات طب ورزشی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

Email: karimian@mng.mui.ac.ir

۴. دانشیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

پدیده‌ی رفتارهای پرخطر معضلی است که تمام کشورهای جهان با آن دست‌به‌گریبان هستند. این پدیده هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی بالایی را به جوامع مختلف به دلیل کاهش عملکرد شغلی، عملکرد اجتماعی و کیفیت زندگی تحمیل کرده است (سیگاردسون و همکاران^۱، ۲۰۱۵: ۴۲). رشد میزان شیوع رفتارهای پرخطر در میان قشرهای گوناگون جامعه تا آنجا بوده است که به یکی از موارد جدید تهدیدکننده سلامت جوامع در طول سال‌های گذشته تبدیل شده و به دلیل اهمیت آن، مورد توجه سازمان‌های بهداشتی، مجریان قانونی و سیاست‌گذاران اجتماعی قرار گرفته است. برای نمونه، پیش‌بینی شده است که تا سال ۲۰۳۰، تنها میزان بیماری‌ها و مرگ ناشی از مصرف دخانیات در جهان به رقم ۱۰ میلیون نفر در سال برسد و اگر پیامدهای جسمی، روانی و اجتماعی سایر رفتارهای پرخطر همانند سوء مصرف مواد دیگر، خشونت و روابط جنسی پرخطر را نیز به حساب آورد، آسیب‌های وارده چندین برابر خواهد شد (رشید، ۱۳۹۴: ۳۱). در ایران نیز شیوع رفتارهای پرخطر روند روبه رشدی داشته است، سامانه پایش و مدیریت آسیب‌های اجتماعی وزارت آموزش و پرورش اعلام کرده است سن اعتیاد به ۱۳ سال کاهش پیدا کرده است، مصرف مواد مخدر در نوجوانان ۶۰ درصد شیوع داشته است و همزمان میزان خودکشی و رفتارهای جنسی افزایش زیادی داشته است (اسماعیلی، ۱۳۹۸: ۱۸).

در تحقیقات و گزارش‌های سازمان‌های مربوط به مسئله رفتارهای پرخطر اذعان شده است، میزان شیوع رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان بیشتر از سایر رده‌های سنی است و این رفتارها بیش از هر گروهی دانش‌آموزان ورزشکار را در خطر قرار داده است (زاده‌محمدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۷)، چرا که این افراد درک درستی از عواقب رفتارهای پرخطر خود ندارند یا خود را ایمن و آسیب‌ناپذیر از عواقب آن می‌دانند (نول و همکاران^۲، ۲۰۲۰: ۵)، از طرفی ورزش زمینه‌ساز مشارکت بیشتر در گروه همسالان و قرار گرفتن در موقعیت‌های اجتماعی متنوع‌تر شده و این خود سبب شده است این افراد بیشتر مستعد ارتکاب چنین رفتارهایی شوند (زاده‌محمدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹). همچنین عواملی چون دوگانگی و دشواری قرار گرفتن در دو نقش دانش‌آموز و ورزشکار، شرایط اردویی، نبود کنترل کافی بر رفتار اعضای تیم به جز در زمان بازی، هنجارهای گروهی همسالان، فشار هنجاری برای تطبیق با انواع انتظارات گروه/تیم، علمی و حرفه‌ای نبودن تشکلهای ورزش دانش‌آموزی در ایران و تأثیر همزمان ویژگی‌های شخصیتی چون نوجویی و هیجان‌طلبی مزیت بر علت شده است (زاده‌محمدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۶). براین اساس صدمات جبران‌ناپذیری بر سلامت جسمانی و روانی این دانش‌آموزان وارده شده است و این مسئله سبب شده است دانش‌آموزان مذکور نتوانند از انرژی خود در جهت پیشرفت ورزشی استفاده نمایند و انرژی فزاینده خود را در جهتی خلاف دستیابی به اهداف ورزشی صرف کنند (طلایی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۲). این در حالی است که فی‌نفسه ورزش ابزاری استراتژیک برای تشویق و توسعه رفتارهای سلامت و عاملی محافظتی و پیشگیرانه برای رفتارهای پرخطر به حساب می‌آید (زاده‌محمدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۷)، چرا که ورزش به صورت سازمان‌یافته، پیوند اجتماعی را گسترش می‌دهد (سگ^۳، ۱۹۹۸: ۱۵)، فرایند اجتماعی شدن را تسهیل می‌کند و فرصت کج‌رفتاری را کاهش می‌دهد (میلر و همکاران^۴، ۲۰۰۷: ۷۱۶). بنابراین، ورزش به‌عنوان یک امر اساسی در زندگی بشری همواره ایفای نقش سازنده داشته است، اما با این حال مشاهده می‌شود در افرادی که به ورزش می‌پردازند گرایش به سمت رفتارهای پرخطر کماکان وجود دارد و گاهی نوع رفتارهای از این افراد سر می‌زند به مراتب خطرناک‌تر است (زاده‌محمدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۷). لذا، ریشه‌یابی رفتارهای پرخطر نزد افراد مختلف به‌طور خاص دانش‌آموزان گروه‌های مختلف به اصلی‌ترین چالش نهادهای تربیتی و پرورشی و در عین حال به یکی از موضوع‌های جذاب پژوهشی برای پژوهش‌گران تبدیل شده است (سیگاردسون و همکاران، ۲۰۱۵: ۴۲). و از آنجا که دانش‌آموزان به‌عنوان رکن اساسی نظام آموزشی کشور در دستیابی به اهداف نظام آموزشی، نقش و جایگاه ویژه‌ای دارند، بنابراین توجه به این قشر از

1. Sigurdso., Undheim, Wallander, Lydersen, Sund

2. Noll, Tiggemann, Custodio, Silveira

3. Sage

4. Miller, Melnick, Barnes, Sabo, Farrell

جامعه از لحاظ آموزشی و سلامت جسمانی - روانی، موجب باروری و شکوفایی هرچه بیشتر نظام آموزشی جامعه می‌گردد (فراهانی و همکاران، ۲۰۱۱: ۱۵). افزون بر این، از آنجا که نوجوانی دوره‌ای مهم از عمر است که الگوهای رفتاری مربوط به سبک زندگی در این دوره می‌تواند به مراحل بزرگسالی منتقل شود از این رو شناخت عوامل مرتبط با فعالیت جسمانی در نوجوانان برای کارآمدسازی برنامه‌های مداخله‌ای در ایجاد سبک زندگی فعال دارای اهمیت است (یوسفی و همکاران، ۲۰۱۴: ۹۳). فرزین و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه خود نشان دادند یکی از عوامل اصلی مؤثر بر بروز رفتارهای پرخطر متغیرهای فردی از جمله مسائل مرتبط با احساسات و سرمایه روان‌شناختی آن‌هاست. همچنین افشاری و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند که فویبای اجتماعی و رفتارهای پرخطر عواملی هستند که بحران نوجوانی را تشدید می‌کند. همچنین هوتچیسین و همکاران^۱ (۲۰۲۱) نشان دادند افرادی که سبک زندگی ناسالمی دارند احتمال است پریشانی روانی بیشتری داشته باشند، همچنین این تحقیق نشان دادند زندگی ناسالم در بین پسران بیشتر از دختران است. علاوه بر این این مطالعه نشان داد مسائل مالی یکی دیگر از عوامل اثرگذار است.

رفتارهای پرخطر شامل رفتارهای منفی، یعنی خشونت، مشاجره، کشیدن سیگار، تهدیدهای کلامی و غیرکلامی، غفلت از درس، تحقیر دیگران، رفتارهای جنسی پرخطر، سوء استفاده، مصرف مواد، اقدام به خودکشی و پرخاشگری است (فرید و همکاران^۲، ۲۰۱۶، ۳۲۰۴). بررسی تحقیقات گذشته نشان می‌دهد بروز این رفتارها ریشه در عوامل مختلفی دارد. از جمله آن‌ها می‌توان به مهارت‌های مقابله‌ای ناکافی در مرتفع ساختن این رفتارها (کلارک^۳، ۲۰۲۰: ۹۷)، زمینه خانوادگی، احساس تنهایی، شرایط محیطی آسیب‌زا، چالش اقتصادی و میل به لذت طلبی، گسست روابط بین فامیلی، احساس بی عدالتی و کژکارکردی نهادی، اثرپذیری رسانه‌ای، باورهای نادرست و چشم و هم چشمی (نیازی و سلیمان‌نژاد، ۲۰۱۸: ۱۶۲)، ویژگی‌های شخصییتی برون‌گرایی و باز بودن تجربه (کاظمینی و مدرس غروی، ۱۳۹۲: ۱۵)، جذابیت‌های حسی، باور غلط، ریسک و هیجان‌خواهی، مشکلات خانوادگی، در دسترس بودن و تأثیرپذیری از همسالان (سلطانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۳)، عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی (مظفری و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۹۹)، عدم شناخت فرآیندهای محیطی، شناختی، فیزیولوژیکی و رفتاری خاصی که در شکل‌گیری این رفتارها نقش دارند (فنگ^۴، ۲۰۱۹: ۶۵)، عدم شناخت زود هنگام این رفتار، تجربیات نامطلوب دوران کودکی، درآمد پایین خانواده، عوامل اجتماعی مانند سطح تحصیلات پایین مادر و طبقه اجتماعی پایین (کیپینگ و همکاران^۵، ۲۰۱۵: ۴۴)، ویژگی‌های جمعیتی، الگوهای خانوادگی (بوزینی و همکاران^۶، ۲۰۲۰: ۲۱۰)، درخواست و کنترل والدین (کاپتانویک^۷، ۲۰۱۹: ۵)، محله، خانواده، همسالان (کمبرون و همکاران^۸، ۲۰۱۸: ۳۶۹)، مشکلات اقتصادی در دوران کودکی (کولپین^۹، ۲۰۲۰: ۲۶۹)، موقعیت اجتماعی - اقتصادی محله زندگی، ارتباط پایین مدرسه با دانش‌آموزان، عدم محبت والدین، جدایی والدین (فلیگ و همکاران^{۱۰}، ۲۰۰۹: ۴۷۷)، بلوغ (لوبه و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۹)، سرخوردگی یا تهدید خارجی (تامسون و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۹: ۶؛ فنگ، ۲۰۱۹: ۶۵). افسردگی مادر، بارداری برنامه‌ریزی نشده، تحصیلات پایین مادر، تولد از مادر تنها، سن پایین مادر، داشتن بیشتر از سه یا چهار خواهر (در ۱۱ سالگی با رفتار پرخاشگرانه همراه است) (ماری و همکاران^{۱۳}، ۲۰۱۵: ۹۱۴)، جنسیت مرد، افسردگی، مصرف دخانیات، مصرف مواد، رفتار مخمل در اوایل نوجوانی، بلوغ زودرس، بیش‌فعالی، عملکرد تحصیلی ضعیف،

1. Hutchesson et al
2. Farid, Yahya, Al-Sadat, Dahlui, Thangiah
3. Clark
4. Fung
5. Kipping, Smith, Heron, Hickman, Campbell
6. Bozzini, Bauer, Maruyama, Simões
7. Kapetanovic, Skoog, Bohlin, Gerdner
8. Cambron, Kosterman, Catalano, Guttmanova, Hawkins,
9. Culpin, Stapinski, Miles, Araya, Joinson
10. Fliege, Lee, Grimm, Klapp
11. Laube, Lorenz, Van Den Bos
12. Thomson, Kiehl, Bjork
13. Murray, Maughan, Menezes, Hickman, MacLeod, Matijasevich, Barro

بزهکاری همسالان، در دسترس بودن مواد مخدر در محله، جدایی والدین در اولایل نوجوانی (ویمیز و همکاران، ۲۰۱۴: ۲۷۹)، سوء استفاده‌های جنسی در دوران کودکی (هیپول و همکاران، ۲۰۱۶)، افسردگی و طرد همسالان (لاو فنگ، ۲۰۱۳: ۱۲۲۴) و غیره اشاره کرد.

با این حال تاکنون تحقیقی که فرایند بروز رفتارهای پرخطر را نزد دانش‌آموزان ورزشکار بررسی کرده باشد انجام نشده است. بیشتر تحقیقات انجام شده در بررسی رفتارهای پرخطر که به نوعی با ورزش مرتبط باشد به صورت پیمایشی بوده‌اند و به مباحث کلی و کلان آن (به این منظور که بیشتر به مقوله‌های اصلی پرداخته و کمتر مقوله‌های فرعی را بررسی کرده‌اند) توجه کرده‌اند. از طرفی، تحقیقات یاد شده نتوانسته‌اند این مسئله را به صورت فرایندی و علی بررسی کنند، لذا لازم است پدیده بروز رفتارهای پرخطر نزد دانش‌آموزان ورزشکار از جنبه کیفی نیز بررسی شود، زیرا این پدیده عوامل پنهان نیز دارد که نمی‌توان فقط از طریق پیمایش و تهیه پرسشنامه به آن‌ها دست یافت. شایان ذکر است در این تحقیق روش کیفی مدنظر است، چرا که عوامل مختلفی بر پدیده بروز رفتارهای پرخطر تأثیر می‌گذارد و نمی‌توان همچون روش کمی، رویکرد تک‌خطی به این موضوع داشت. کما اینکه شرایطی که دانش‌آموزان ورزشکار را به سمت بروز رفتارهای پرخطر هدایت می‌کند، می‌تواند متفاوت باشد. بنابراین، باید انواع فرایندهای تأثیرگذار بر بروز رفتارهای پرخطر بررسی شود و از رویکردی چندبعدی به این پدیده نگاه شود. از آنجائی که رفتارهای پرخطر اغلب پراکنده هستند و اگر الگوی تفیقی رفتار پرخطر زود هنگام شناسایی نشود و به طور مؤثری کنترل نشود، ممکن است سلامت فرد و همچنین روابط اجتماعی و خانوادگی او را به خطر بیندازد (کیپینگ و همکاران، ۲۰۱۵: ۴۴). درک این فرایندها برای مداخله و جلوگیری از این الگوی رفتار در زندگی بسیار حائز اهمیت است (گیلامو راموس و همکاران، ۲۰۰۵: ۸۲). از طرفی با ارائه این فرایندها عوامل شکل‌دهنده رفتارهای پرخطر شناسایی می‌شود و می‌توان با ارائه راهکارهای اثربخش از اثرات منفی آن‌ها در ابعاد مختلف زندگی جلوگیری به عمل آورد (فنگ، ۲۰۱۹: ۶۵). اما چون بحث در مورد راهکارهای موثر در درمان رفتارهای پرخطر بدون شناخت چرایی شکل‌گیری آن امکان‌پذیر نیست لازم است علت‌های گرایش به این رفتار از پیش واکاوی و تحلیل شود (کلارک، ۲۰۲۰: ۹۷) و در نهایت لازم است عمیق‌تر به شناخت عوامل مرتبط با رفتارهای خطرناک نوجوانان پرداخت چرا که جلوگیری از این رفتارها و در نتیجه کاهش آن‌ها اثرات مثبت را در بزرگسالی به همراه خواهد داشت (بوزینی و همکاران، ۲۰۲۰: ۲۱۰). در نهایت استخراج فرایندهای بروز رفتارهای پرخطر سبب می‌شود سیاست‌گذاران و سازمان‌های ذی‌صلاح در این حوزه راه‌حل‌های گوناگونی را به منظور رفع این پدیده پیش‌روی خود ببینند. راه‌حلی‌هایی که کاربردی‌اند و انجام دادن آن‌ها به کاهش این پدیده می‌انجامد. بنابراین مطالعه حاضر درصدد است به این سؤال پاسخ دهد که فرایند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی چگونه است؟

روش تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ روش‌شناسی از نوع کیفی است و از میان روش‌های موجود در تحقیقات کیفی از تحلیل روایت^۵ به‌منظور کشف فرایندهای که منجر به بروز رفتارهای پرخطر می‌شود استفاده شد. فرایند یعنی توالی‌های عمل یا تعامل که مرتبط به یک پدیده‌اند و در طول زمان شکل می‌گیرند و بسط می‌یابند. فرایند را می‌توان زنجیره‌ی پیش‌رونده‌ی عمل یا تعامل دانست که در طول زمان و مکان، گاه در واکنش به موقعیت یا زمینه تغییر می‌کند و گاه ثابت باقی می‌ماند، این عمل یا تعامل ممکن است منظم، منقطع، متوالی یا هماهنگ و در بعضی موارد آشفته باشد. آنچه فرایند عمل یا تعامل را می‌سازد، ماهیت پیش‌رونده آن مرتبط با هدف واحد است (کوربین و استراس، ۲۰۱۴). مشارکت‌کنندگان این تحقیق را دانش‌آموزان پسر ورزشکار، دوره

1. Wymbs, Mc Carty, Mason, King, Baer, Vander Stoep, Mc Cauley
2. Hipwell, Murray, Xiong, Stepp, Keenan,
3. Law, Fung
4. Guilamo-Ramos, Litardo, Jaccard
5. Narrative analysis
6. Corbin, Strauss

اول متوسطه شهر همدان که در کمیته انضباطی سازمان آموزش و پرورش شهر همدان در سال تحصیلی ۱۳۹۹ دارای پرونده انضباطی بودند تشکیل می‌دادند، تعداد این افراد برابر با اعلام سازمان مربوطه ۵۳ مورد بود اما تنها تعداد ۳۰ مورد از آن‌ها سابقه فعالیت ورزشی داشتند. این افراد به صورت هفتمند انتخاب شدند و تا رسیدن به اشباع نظری با ۲۱ نفر از دانش‌آموزان مصاحبه شد. برای گردآوری اطلاعات در این تحقیق از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و جهت ارزیابی روایی یافته‌ها از معیارهای اسکینر و همکاران^۱ (۲۰۱۴) که در جدول شماره ۱ به آن اشاره شده است استفاده شد.

جدول ۱: روش‌های اطمینان از روایی

روش‌های اطمینان از روایی	نحوه اجرا در این پژوهش
درگیری طولانی مدت	افزایش حساسیت نظری، مشارکت عملی و ارتباط با مشارکت‌کنندگان برای ارزیابی برداشت‌های محقق
مشاهده پایدار	مشارکت عملی محقق و حضور در محیط مشارکت و اکتشاف جزئیات تجارب مشارکت‌کنندگان
بازرسی مجدد مسیر کسب اطلاعات	انجام بازرسی ادواری اطلاعات و کدهای به دست آمده به جهت پیشگیری از سوگیری و اطمینان از صحت، توسط محقق و یک همکار آشنا به موضوع مورد پژوهش
چک کردن با مشارکت کنندگان	بررسی اطلاعات به دست آمده به کمک گروه تحقیق و نظرسنجی از مصاحبه‌شوندگان در خصوص نتایج
مثلت‌سازی	استفاده از منابع متعدد برای جمع‌آوری داده‌ها
مقایسه مستمر	مقایسه داده‌های به دست آمده از منابع مورد بررسی با سایر منابع به صورت مستمر در تمام طول تحقیق

برای محاسبه پایایی با روش توافق درون موضوعی، از یک متخصص مدیریت ورزشی که در مراحل انجام پژوهش حضور داشته و از آگاهی مناسبی در خصوص این پژوهش برخوردار بود، درخواست شد تا به عنوان همکار در کدگذاری تحقیق شرکت کند. آموزش‌ها و تکنیک‌های لازم جهت کدگذاری به همکار تحقیق انتقال داده شد. سپس محقق به همراه همکار، به عنوان نمونه دو مورد از مصاحبه‌ها را کدگذاری کرده و درصد توافق درون موضوعی محاسبه شد. در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، تعداد کل کدهای که به ثبت رسیده است معادل ۱۶ کد، تعداد کل توافقات بین کدها معادل ۶ کد می‌باشد. همچنین، پایایی بین کدگذاران برای مصاحبه‌های انجام گرفته در این پژوهش معادل ۷۵ درصد است؛ لذا با توجه به این که میزان پایایی بیش‌تر از ۶۰ درصد می‌باشد، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید بوده و می‌توان گفت که میزان پایایی تحلیل مصاحبه کنونی مناسب می‌باشد.

جدول ۲: محاسبه پایایی

ردیف	شماره مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی
۱	P6	۷	۳	۱	۰/۸۵۷
۲	P8	۹	۳	۳	۰/۶۶۶
	جمع	۱۶	۶	۴	۰/۷۵۰

سرانجام جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از فرایند کدگذاری مبتنی بر دستورالعمل تحقیقات روایت‌پژوهی براون و کلارک^۲ (۲۰۰۶) که روایت‌پژوهی را به مثابه آنالیز موضوعی می‌داند و برای تحلیل اطلاعات آن رویکرد تحلیل تماتیک را پیشنهاد کرده‌اند، استفاده شد.

1. Skinner et al
2. Braun & Clarke

نتایج

در جدول شماره ۳، مشخصات افرادی که در تحقیق مشارکت داشتند مبتنی بر سن، مقطع تحصیلی، حوزه فعالیت ورزشی و نوع رفتار پرخطری که از آن‌ها سرزده است، قید شده است.

جدول ۳: مشخصات عمومی مشارکت‌کنندگان در تحقیق

ردیف	سن	مقطع تحصیلی	حوزه فعالیت ورزشی	نوع رفتار
۱	۱۴ سال	کلاس هشتم	کشتی، فوتبال	پرخاشگری
۲	۱۵ سال	کلاس نهم	کشتی	پرخاشگری
۳	۱۵ سال	کلاس نهم	کشتی، فوتسال	پرخاشگری
۴	۱۵ سال	کلاس نهم	فوتبال	پرخاشگری
۵	۱۴ سال	کلاس هشتم	فوتبال	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۶	۱۴ سال	کلاس هشتم	کشتی	پرخاشگری
۷	۱۵ سال	کلاس نهم	کشتی	پرخاشگری
۸	۱۴ سال	کلاس نهم	بوکس	پرخاشگری
۹	۱۵ سال	کلاس نهم	کوهنوردی	پرخاشگری
۱۰	۱۵ سال	کلاس هشتم	فوتبال	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۱۱	۱۵ سال	کلاس هشتم	مشارکت‌کننده بیان نکرد	پرخاشگری
۱۲	۱۵ سال	کلاس نهم	مشارکت‌کننده بیان نکرد	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۱۳	۱۵ سال	کلاس نهم	فوتبال	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۱۴	۱۶ سال	ترک تحصیل	فوتبال	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۱۵	۱۵ سال	کلاس نهم	فوتبال	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۱۶	۱۳ سال	کلاس هشتم	کشتی	پرخاشگری
۱۷	۱۴ سال	کلاس هفتم	کشتی	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۱۸	۱۳ سال	کلاس هشتم	کشتی	پرخاشگری
۱۹	۱۳ سال	کلاس هفتم	کشتی	پرخاشگری
۲۰	۱۵ سال	کلاس نهم	کشتی	پرخاشگری، استعمال دخانیات
۲۱	۱۵ سال	کلاس نهم	کشتی	پرخاشگری، استعمال دخانیات

بر مبنای رویکرد روایت‌پژوهی براون و کلارک در تحلیل روایت‌پژوهی شناخت مفاهیم تشکیل‌دهنده مضمون‌های فرعی (ساب‌تم‌ها) سه مرحله لازم است طی شود. نخستین مرحله آن شناسایی مفاهیم است. مرحله بعدی در تحلیل روایت به روش براون و کلارک ساخت مضمون‌های فرعی (ساب‌تم‌ها) است. در این مرحله مفاهیم شناسایی شده در فرآیند مصاحبه به سطح انتزاع رسانده می‌شود. فرآیند به انتزاع رساندن به این طریق است که ابتدا مفاهیم شناسایی شده دسته‌بندی می‌شود (ملاک دسته‌بندی هم‌جنس بودن مفاهیم است) و برای هر دسته‌بندی شاخص کلی تعیین می‌شود. ملاک تعیین این شاخص‌ها و نام‌گذاری برای هر شاخص، شامل بودن همه‌ی ابعاد زیرمجموعه است و در نهایت ساخت مضمون‌های اصلی آخرین مرحله از فرآیند تحلیل روایت‌پژوهی است. براساس رویه‌های مطرح شده و طبقه‌بندی داده‌ها، مفاهیم، مضامین فرعی و اصلی، به شرح جدول ۴ است.

جدول ۴: مفاهیم، مضامین فرعی و اصلی استخراج‌شده

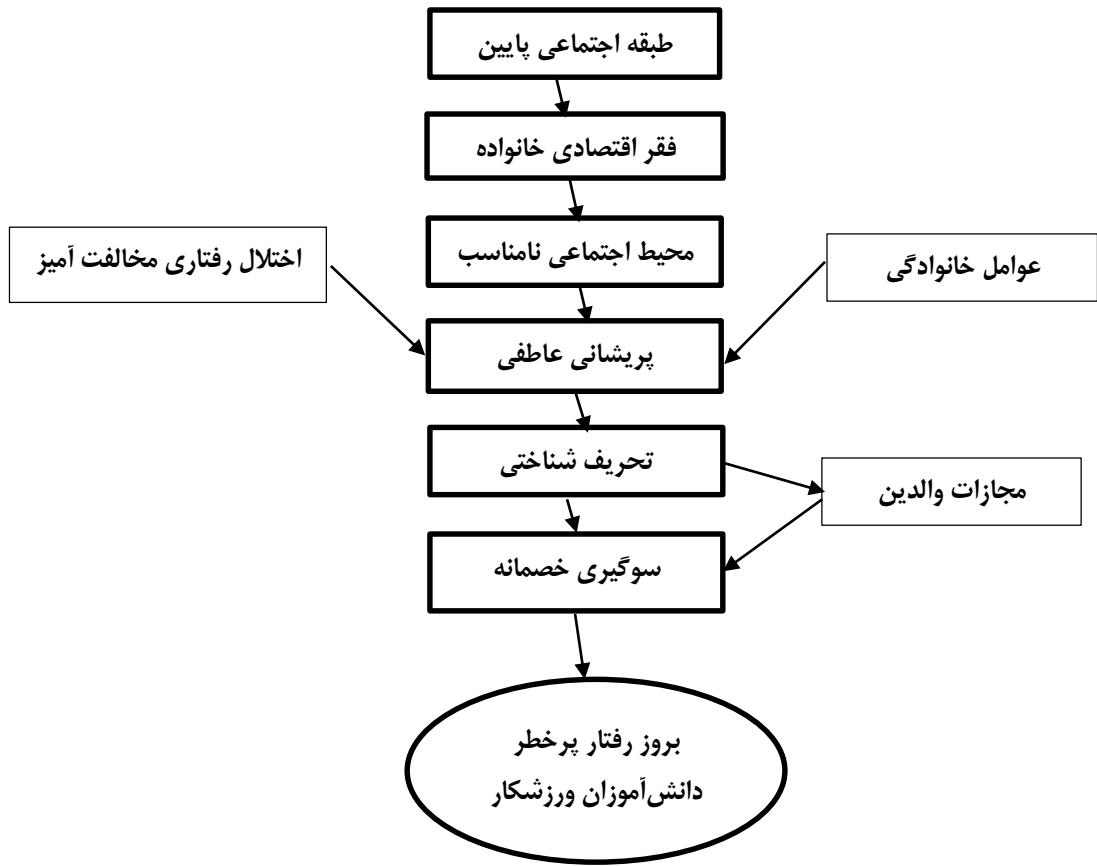
ردیف	نشانه‌گر	مفاهیم	مضامین فرعی	مضامین اصلی
۱	P6, P14, P12, P20, P19, P13, P11, P10, P9, P8, P7, P4, P3, P2, P1, P21, P20, P18, P17, P15	از ورزش برای دعوا استفاده کردن، الگوگیری از دعوا در فوتبال، درشت هیکل بودن، تفریحی مصرف کردن دخانیات، دعوا به خاطر دوستان، کم نیاوردن جلوی دوستان، نترسیدن از دعوا و پیامد آن	تحریف‌های شناختی	عامل زمینه‌ساز
۲	P5, P15, P18, P12, P14, P2, P10, P14, P7	علاقه به بیرون از خانه ماندن، اعصاب خوردی از شرایط زندگی، عدم علاقه به روستائیشینی، میل به دعوا، بچه طلاق بودن، عدم علاقه به مدرسه و تحصیل، کم توجهی خانواده	پیشانی عاطفی	
۳	P1, P6, P7, P8, P9, P3, P11, P12, P10, P5, P4, P2, P1, P21, P20, P19, P17, P18, P15, P13, P14	تحصیلات پایین خانواده، مادر خانه‌دار، پدر کارگر، پدر بیکار، پدر کشاورز و دامدار	طبقه اجتماعی پایین	
۴	P1, P3, P5, P8, P11, P2	وضعیت مالی ضعیف، کودک کار، فشار زندگی خانواده، اجاره نشین	فقر اقتصادی خانواده	
۵	P20, P17, P14, P12, P7, P4, P2, P19, P8, P11	زورگویی طرف مقابل در دعوا، دعوی گروهی بادوستان، فحش دادن طرف مقابل	سوگیری خصمانه	
۶	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P10, P13, P17, P20, P15, P1, P8, P9, P12	حاشیه نشین، محل زندگی نامناسب، تشویق به کشیدن مواد مخدر، استعمال دخانیات در دوران کودکی، روستا نشین، استعمال دخانیات با اقوام نزدیک، دوستان ناباب و تشویق آنها به دعوا	محیط اجتماعی نامناسب	
۷	P1, P3, P6, P7, P9, P11, P13, P20, P5, P2, P4, P12	اعتیاد پدر به مواد مخدر، تحریک خانواده به مقابله با دیگران، پدر فوت شده، اعتیاد پدر به سیگار، پدر قبلاً همیشه دعوا می کرده است	عوامل خانوادگی	عامل علی
۸	P1, P2, P3, P6, P9, P12, P14, P16, P19, P20, P10, P7, 21	کتک زدن خانواده، فشار خانواده، بحث با خانواده	مجازات والدین	
۹	P5, P18, P19, P20, P13, P21, P12, P8	بحث با اطرافیان، ناراحتی از باخت در زمینه ورزش، عصبانی شدن در محیط ورزش، مورد اذیت قرار گرفتن از جانب دیگران، مسخره کردن دیگران، عدم تعامل با دیگران، فشار از طرف مادر و بحث با او، فشار از طرف پدر و عصبانی کردن فرد، بحث با دیگران و شروع دعوا	اختلال رفتاری مخالفت‌آمیز	

مطابق با نتایج جدول ۴، تعداد مفاهیم ثانویه برابر با ۵۰ مفهوم می‌باشد (لازم به ذکر است تعداد مفاهیم اولیه استخراج شده از متن مصاحبه‌ها برابر با ۱۷۲ مفهوم بود که پس از کنارگذاری مفاهیم تکراری و ادغام مفاهیمی که به لحاظ معنا و مفهوم به

هم نزدیک بودند در نهایت ۵۰ مفهوم باقی ماند). همچنین ۹ مضمون فرعی به نام‌های تحریف‌های شناختی، پریشانی عاطفی، طبقه اجتماعی پایین، فقر اقتصادی خانواده، سوگیری خصمانه، محیط اجتماعی نامناسب، عوامل خانوادگی، مجازات والدین و اختلال رفتاری مخالفت آمیز شناسایی شد. سرانجام بنا به مفاهیم مشترک بین مضمون‌های فرعی ۲ مضمون اصلی به نام‌های عامل علی و عامل زمینه‌ساز تشکیل می‌گردد.

عوامل علی آن دسته از رویدادها و وقایع هستند که بر پدیده اثر می‌گذارند. این تأثیرگذاری به صورتی است که یک عامل نتیجه وجود عامل قبلی در مدل است. همچنین عامل زمینه‌ساز، مجموعه خاصی از شرایط (شکل‌های شرایط) اند که در یک زمان و مکان خاص جمع می‌آیند تا مجموعه‌ی اوضاع و احوال یا مسائلی را به وجود آورند که اشخاص با تعامل‌های خود به آن‌ها پاسخ می‌دهند. لازم به ذکر شرایط زمینه‌ای منشأ در شرایط علی دارند.

در ادامه فرایند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی در شکل شماره ۱ نمایه شد. لازم به ذکر است مبنای این توالی ماهیت مضامین فرعی، منشاء آن‌ها و در نهایت ماهیت پیش‌روندگی مضامین فرعی بود که از جانب محققان تشخیص داده شد و برای تأیید آن به سه نظر از صاحب‌نظران حوزه علوم رفتاری ارجاع داده شد و پس از اعمال نظرات آن مدل نهایی شکل گرفت.

شکل ۱: فرایند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی

مطابق با شکل شماره ۱ و فرایند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار، طبقه اجتماعی پایین زمینه‌ساز فقر اقتصادی در خانواده می‌شود. در ادامه محیط اجتماعی برای دانش‌آموزان نامناسب می‌شود و این خود سبب می‌شود پریشانی عاطفی به بار آید. پریشانی عاطفی علاوه بر محیط اجتماعی نامناسب نتیجه عوامل خانوادگی و اختلال رفتاری مخالفت آمیز است که سبب می‌شود تحریف‌های شناختی شکل بگیرد. تحریف‌های شناختی زمینه‌ساز سوگیری خصمانه می‌شود که خود نتیجه مجازات

والدین است و در نهایت این فرایند عامل وابسته یا همان رفتارهای پرخطر در ابعاد مختلفی بروز پیدا می‌کند. بر مبنای خط داستان شکل گرفته، فرایند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار مطابق با شکل شماره ۱ ارائه می‌شود. لازم به ذکر است روایت نظری داستان گونه یکی از مهم‌ترین سازه‌های نظری در تحلیل روایت است که برحسب توالی زمانی در قالب اشکال چندلایه منعکس می‌شود (چرزانوسکا^۱، ۲۰۰۲: ۱۷۲).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این تحقیق روایت پژوهی فرایند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی بود. یافته‌های این تحقیق نشان داد که بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار تابع طبقه اجتماعی، فقر اقتصادی خانواده، محیط اجتماعی نامناسب، پریشانی عاطفی، عوامل خانوادگی، اختلال رفتاری مخالفت‌آمیز، تحریف شناختی، مجازات والدین و سوگیری خصمانه است. این یافته با نتایج مطالعات کپیینگ و همکاران (۲۰۱۵) مبنی بر این که عوامل اجتماعی را دلیل رفتارهای پرخطر می‌دانستند، کامبرون و همکاران (۲۰۱۸) که به عوامل محله، خانواده و همسالان اشاره داشتند، کولپین و همکاران (۲۰۱۵) به دلیل این که مشکلات اقتصادی را گزارش کردند، فلیچ و همکاران (۲۰۰۹) به علت این که موقعیت‌های اجتماعی - اقتصادی محله زندگی را گزارش کردند همخوان است.

همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد برحسب توالی زمانی ابتدا به ساکن طبقه اجتماعی پایین، در ادامه فقر اقتصادی خانواده و سپس محیط اجتماعی نامناسب زمینه‌ساز بروز رفتارهای پرخطر نزد دانش‌آموزان ورزشکار می‌باشد. با توجه به نظریه بی‌سازمانی اجتماعی سکونت در حاشیه‌ی شهر موجب می‌شود کودک با افراد و نزدیکان معتاد پیرامون محل زندگی‌اش ارتباط برقرار کند و معتاد شود. زیرا براساس نظر ساترلند^۲ هرچه تماس فرد با افراد و گروه‌های منحرف بالاتر باشد، احتمال رفتار انحرافی شخص نیز بیشتر می‌شود. همچنین، طبق تئوری پیوند افتراقی^۳، کودکانی که به سیگار و مواد مخدر بیشتر دسترسی دارند به دلیل شرایط و سبک زندگی و طبقه‌ی اجتماعی - اقتصادی به احتمال زیاد به مصرف مواد مخدر روی می‌آورند (چرزانوسکا^۱، ۲۰۰۲: ۱۷۲). در این شرایط فقر اقتصادی خانواده نیز حائز اهمیت است و معمولاً دانش‌آموزانی که خانواده‌های آنها فقر اقتصادی دارند، به‌طور عمده پایگاه اجتماعی و اقتصادی پایینی برای خود متصور هستند. بدون تردید فقر و نابرابری‌های اقتصادی از زمره‌ی مهم‌ترین معضلات جامعه بشری است که از جایگاه ویژه‌ای در بین سایر مسائل اجتماعی برخوردار است. فقر از بنیادی‌ترین مشکلات و ناهنجارترین دردهای زندگی انسان است که با وجود پیشرفت و توسعه گسترده در زندگی بشری، میزان آن نه تنها کاسته نشده بلکه بر طبق آمارهای موجود در حال افزایش است. مشکلات فقر صرفاً منحصر به پیامدهای خود فقر نمی‌باشد، بلکه مشکلات این مساله اجتماعی زمانی شدت پیدا می‌کند که آن بسترساز انحرافات می‌گردد. با این حال در سطح کلان فقر اقتصادی و انحرافات اجتماعی هر یک معلول تلقی شده و در یک چرخه علی و معلولی قرار می‌گیرند. بر اساس این گونه تبیین‌ها مشخص می‌شود که در سطح نهادها، سازمان‌ها، روابط اجتماعی و خصایص ساختاری جامعه مشکلی وجود دارد و سبب ایجاد یک معضل در جامعه شده است. با این حال طبق این نگرش نمی‌توان به راحتی حکم به وجود رابطه بین فقر و انحرافات اجتماعی کرد و به کمک آمارها ادعا نمود که بیشتر مجرمین از طبقه محرومین و فقرا هستند.

یکی دیگر از مقوله‌های اثرگذار در بروز رفتارهای پرخطر پریشانی عاطفی است. پریشانی عاطفی اشاره به نگرانی و اضطرابی دارد که در فرد نهفته است، پریشانی عاطفی به‌طور مستقیم خودتنظیمی فرد را مختل می‌کند و از این طریق فرد نشانه‌های مثبت را فیلتر کرده و به موارد منفی توجه بیشتری نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان داده‌اند که تحمل پریشانی یک عامل آسیب‌پذیری مهم در ایجاد و تداوم تحریف‌های شناختی است، چرا که افراد با سطوح کمتر تحمل پریشانی ممکن است در

1. Chrzanowska
2. Sutherland
3. Differential Association
4. Chrzanowska

معرض پاسخ ناسازگارانه به پریشانی باشند، از طرفی خود تحریف‌های شناختی، از باورهای غیرمنطقی به طور خودکار به ذهن خطور کرده و ایجاد می‌گردد. این پدیده باعث می‌شود فرد از یک موضوع منفی به طور مداوم پیروی کند و حتی ممکن است فرد در آن لحظه نسبت به این افکار آگاه نباشد (برینسما و ویزبردا، ۲۰۱۴). برای مثال می‌توان به مقوله نترسیدن از دعوا و پیامد آن اشاره کرد که در این تحقیق به نوعی بیشترین میزان رجوع را به خود اختصاص می‌داد. بر این مقوله دانش‌آموز در هنگام انجام رفتار خطا نسبت به کاری که انجام می‌داد، آگاه نبوده و همچنین عواقبی را برای آن متصور نمی‌شد.

مطابق با فرایند بروز رفتارهای پرخطر شرایط برانگیزاننده پریشانی عاطفی عوامل خانوادگی و اختلال رفتاری مخالفت‌آمیز است. در همین راستا کومپولانین و همکاران دریافتند که کسانی که شروع کننده رفتار هنجارشکن هستند مثل دعوا مبتلا به اختلال رفتاری مخالفت‌آمیز هستند، که این نیز با رفتارهای مخد در کلاس و شروع جنگ در مدارس همراه است (کومپولین و همکاران، ۲۰۰۱: ۱۰۲). از طرفی مطابق با الگوی توسعه اجتماعی بوزینی و همکاران، کودکان و نوجوانان نگرش خود را از چهار واحد اجتماعی، خانواده، مدرسه، عقاید مذهبی، جامعه و همسالان می‌گیرند در این بین عامل خانواده به دلیل این که فرد زمانی بیشتری را در آن سپری می‌کند اثر به مراتب قوی‌تری دارد (کولپین، ۲۰۲۰: ۲۶۹). و چون اکثر قریب به اتفاق مشارکت‌کنندگان در تحقیق اذعان داشتند پدرشان قبلاً به مواد مخدر و به‌طور خاص سیگار اعتیاد داشته و همواره در درون کانون خانواده آن‌ها را به مقابله با دیگران تحریک کرده‌اند، این رفتار والدین و خانواده احتمالاً بر ناخودآگاه کودکان تأثیر منفی گذاشته است. شاید به این دلیل است که بیش از نیمی از فرزندان افراد معتاد در دوران نوجوانی مصرف مواد را تجربه می‌کنند. این خانواده‌ها غیرمستقیم به فرزندان خود آموزش می‌دهند به‌جای مقابله با مشکلات، استرس و بحران‌ها به مقابله با آن روی بیاورند و متأسفانه فرزندان در این نوع خانواده دسترسی بیشتری به مواد مخدر و دخانیات دارند. در همین راستا، استارباک^۳ اظهار می‌کند که هیچ عاملی مهم‌تر و تعیین‌کننده‌تر از تأثیر خانواده در پی‌ریزی و چگونگی شخصیت فرزندان نیست و الگوی رشد شخصیتی کودکان ابتدا در چارچوبی از روابط با والدین شکل می‌گیرد و تأثیر این امر را می‌توان در زندگی بزرگسالی در میان نوجوانان مشاهده کرد (استارباک، ۲۰۰۱). افزون بر این مطابق با نظریه‌ی یادگیری اجتماعی بندورا، وقتی در مورد سوء مصرف مواد به‌کار می‌رود، چنین استدلال می‌کند که نوجوانان، باورهای خود را در مورد سوء مصرف مواد از الگوهای نقش‌ها، خصوصاً دوستان نزدیک و والدین مصرف‌کننده‌ی مواد مخدر کسب می‌کنند. در چنین حالتی برای جلوگیری از این عمل والدین اقدام به مجازات فرزندان خود می‌کنند و همواره کتک‌زدن، بحث و فشار را به‌عنوان یک سیاست تنبیهی به‌کار می‌گیرند (اکرز و جنینگ^۴، ۲۰۱۶: ۲۳۰). در نتیجه این فرایند سوگیری خصمانه احتمالاً به وقوع می‌پیوندد و افراد به این نتیجه برسند که بروز رفتار پرخطر به‌طور خاص پرخاشگری و واکنش پرخاشگرانه از لحاظ اجتماعی امر پذیرفته شده است و عکس‌العمل جدی و منفی در مقابل آن از لحاظ اجتماعی از خود نشان ندهند. رفتارهای پرخطر، رفتارهایی هستند که سلامت و بهزیستی نوجوانان و جوانان را در معرض خطر قرار داده و نتایج مخرب جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی را برای فرد ایجاد می‌کند (بوزینی و همکاران، ۲۰۲۰: ۲۱۰). بر این اساس لازم است برای بروز آن‌ها به‌طور خاص در دانش‌آموزان ورزشکار که مطابق با متغیرهای زمینه‌ای اکثر قریب به اتفاق آن‌ها ورزش کشتی را دنبال می‌کنند، چاره‌ای اندیشه شود.

برای نتیجه‌گیری کلی و تشریح نظری از یافته‌های تحقیق می‌توان این‌گونه استنباط کرد که بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی تابع عوامل و شرایط مختلفی است که در شکل‌گیری آن نقش دارند. این عوامل شکل‌گیری رفتارهای پرخطر را نزد دانش‌آموزان نامبرده احتمالاً تسهیل کرده و در واقع این عوامل زمینه را برای بروز چنین رفتارهایی مهیا می‌کنند. برخی از این عوامل متعلق به نظام درون خانواده و برخی دیگر نیز شرایط و موقعیت‌های بیرونی است که به باور مشارکت‌کنندگان در تحقیق در شکل‌گیری رفتارهای پرخطر در آن‌ها نقش دارند. در تبیین سطوح بالاتر این عوامل در دو عوامل زمینه‌ساز و علی دسته‌بندی می‌شوند. براساس ماهیت عوامل علی یک عامل یا یک رفتار نتیجه وجود عامل قبلی یا

1. Bruinsma, Weisburd
2. Kumpulainen, Räsänen, Puura
3. Starbuck
4. Akers, Jennings

رفتار ماقبل خود است. برای مثال اختلال رفتاری مخالفت آمیز به عنوان یک عامل علی تابع طبقه اجتماعی پایین، فقر اقتصادی خانواده و محیط اجتماعی نامناسب است، همچنین این که مجازات والدین ناشی از تحریف شناختی است. با اقتباس از یافته‌ها و در جهت این که گرایش به رفتارهای پرخطر و تعدد آن کاهش پیدا کند به مدیران و معاونین مدارس پیشنهاد می‌شود در هر سال تحصیلی برای دانش‌آموزان به فراخور سن، جنسیت و مقطع تحصیلی شان دوره‌های آموزشی را برای جلوگیری از بروز رفتارهای پرخطر نزد دانش‌آموزان برگزار کنند به جهت این که اثربخشی این روش بیشتر شود پیشنهاد می‌شود در این دوره‌ها در کنار کارشناسان از افرادی استفاده شود که قبلاً رفتارهای پرخطر را تجربه کرده‌اند و در زندگی خود بر مبنای آن رفتار دچار شکست‌های سنگین شده‌اند. همچنین پیشنهاد می‌شود دانش‌آموزانی را که دارای سابقه رفتارهای پرخطر هستند جهت کاهش میل به انجام این رفتار به ملاقات با زندانیان در زندان‌ها ببرند تا از این طریق فرد را نسبت به هزینه‌های رفتاری‌اش آگاه سازند. علاوه بر این پیشنهاد می‌شود قبل از تعیین پرونده انضباطی برای دانش‌آموزان ورزشکاری که رفتار پرخطر از خود نشان داده‌اند آن‌ها را در اختیار مربیان پرورشی قرار دهند تا از این طریق مربیان کار پرورش را انجام دهند و مسئله را ریشه‌یابی کنند. در نهایت به مربیان ورزش پیشنهاد می‌شود مزایای پرداختن به ورزش و معایب پرداختن به رفتارهای پرخطر را با هم همزمان به دانش‌آموزان خود انتقال دهند تا از این طریق هم آگاهی بیشتری به آن‌ها بدهند هم در مقام قیاس انگیزه‌ای را برای دوری جستن از این رفتار برای دانش‌آموزان فراهم آورند.

ملاحظات اخلاقی

برای این که امر مشارکت در تحقیق تسهیل شود هیچ اجباری برای مشارکت در تحقیق تعیین نگردید و صرفاً بر مبنای رضایت و میل باطنی شرکت‌کننده‌ها در تحقیق شرکت می‌کردند. به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که صحبت‌های آن‌ها محرمانه باقی می‌ماند، در انعکاس گفته از عبارت اختصاری استفاده می‌شود و نام و نام خانوادگی آن‌ها درج نمی‌گردد، همچنین برای دانش‌آموزانی که در حال کار بودند و مشارکت در تحقیق را منوط به غیبت از کار می‌دانستند و آن را برای خود هزینه بردار می‌دانستند حقوق یک روز کاری‌شان پرداخت گردید، ملاحظه دیگر این که برای هر یک شرکت‌کنندگان حق انصراف از پژوهش وجود داشت.

منابع

- اسماعیلی، میثم (۱۳۹۸). «آمار پرخطر»، روزنامه جام جم، شماره ۵۵۱۵: ۱۸.
- رشید، خسرو (۱۳۹۴). «رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان دختر و پسر نوجوان شهر تهران»، رفاه اجتماعی، شماره ۵۷(۱۵): ۵۶-۳۱.
- زاده‌محمدی، علی؛ احمدآبادی، زهره؛ احمدآبادی، سمیه؛ رافعی بروجنی، مهدی (۱۳۸۹). «ورزش و خطرپذیری در برابر سوءمصرف (سیگار، مواد مخدر و الکل) در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران»، رشد و یادگیری حرکتی - ورزشی (حرکت)، شماره ۴: ۵-۲۴.
- سلطانی‌نژاد، امیر؛ برشان، ادیبه؛ بنی‌اسد، اسما؛ شمس‌الدینی، سعادت؛ سادی، علی (۱۳۹۷). «تجربه زیسته جوانان از مصرف ناس: یک مطالعه کیفی». فصلنامه مددکاری اجتماعی، شماره ۷(۲): ۳۱-۲۳.
- طلایی، رضا؛ حسین‌پور، اسکندر (۱۳۹۱). «پرخاشگری در بین دانشجویان ورزشکار»، رشد آموزش تربیت بدنی، شماره ۴۳: ۵۴-۵۲.
- فراهانی، ابوالفضل؛ کشاورز، لقمان؛ جدیدیان، سمیه (۱۳۹۰). «تأثیر ورزش صبحگاهی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر راهنمایی شهرستان سبزوار»، مطالعات معاصر مدیریت ورزشی، شماره ۱(۱): ۱۵-۲۶.

- کاظمینی، تکتم؛ مدرس غروی، مرتضی (۱۳۹۲). «رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد»، *مجله علوم پزشکی رفسنجان*، شماره ۱(۱۲): ۱۵-۲۶.
- مظفری، نظیر؛ باقریان، فاطمه؛ زاده‌محمدی، علی؛ حیدری، محمود (۱۳۹۹). «شناسایی چستی و چگونگی رفتارهای پرخطر در نوجوانان درگیر در رفتارهای پرخطر: یک مطالعه پدیدارشناختی»، *اعتیاد پژوهی*، شماره ۱۴(۵۶): ۱۹۹-۲۲۴.
- نیازی، محسن؛ سلیمان‌نژاد، محمد (۱۳۹۷). «زمینه رفتارهای پرخطر در نوجوانان و جوانان شهر کاشان»، *مجله مددکاری اجتماعی*، شماره ۱۶(۵): ۱۶۹-۲۰۱.
- یوسفی، بهرام؛ صابونچی، رضا؛ سنگ سفیدی، بیتا؛ عسکری، مریم (۱۳۹۳). «عوامل محیطی و روانشناختی- اجتماعی همبسته با فعالیت جسمانی در اوقات فراغت دانش آموزان دختر مقطع متوسطه شهر کرمانشاه»، *مطالعات معاصر مدیریت ورزشی*، شماره ۴(۸): ۹۳-۱۰۱.
- Afshari, N., Farokhzadian, J., Abdi, K., Sheikhbardsiri, H (2021). "Gender Matter, Social Phobia and High-Risk Behaviors in Young Medical Students". *Ethiopian Journal of Health Sciences*, 31(2): 359-370.
- Akers, R. L., Jennings, W. G (2016). *Social learning theory*. The handbook of criminological theory, 230-240.
- Bozzini A. B, Bauer, A., Maruyama, J., Simões, R., Matijasevich, A (2020). "Factors associated with risk behaviors in adolescence: a systematic review". *Brazilian Journal of Psychiatry*, 43 (2): 210-221.
- Braun, V., Clarke, V (2006). "Using thematic analysis in psychology". *Qualitative research in psychology*, 3(2): 77-101.
- Bruinsma, G., Weisburd, D (2014). *Encyclopedia of criminology and criminal justice*. Springer Reference, 61.
- Cambron, C., Kosterman, R., Catalano, R. F., Guttmanova, K., & Hawkins, J. D (2018). "Neighborhood, family, and peer factors associated with early adolescent smoking and alcohol use". *Journal of youth and adolescence*, 47(2): 369-382.
- Chrzanowska, J (2002). *Interviewing groups and individuals in qualitative market research* (Vol. 2). Sage, 172.
- Clark, L.B (2020). "Utilizing mindfulness-based CBT to address anger and aggression in middle schools". *Journal of child and adolescent counseling*, 6(2): 97-109.
- Corbin, J., Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage publications.
- Culpin, I., Stapinski, L., Miles, Ö. B., Araya, R., Joinson, C (2020). "Exposure to socioeconomic adversity in early life and risk of depression at 18 years: The mediating role of locus of control". *Journal of Affective Disorders*, 183: 269-278.
- Farid, N. D. N., Yahya, A., Al-Sadat, N., Dahlui, M., Su, T. T., Thangiah, N (2016). "High-risk behavior among young adolescents in the central and Northern Region of Peninsular Malaysia: Baseline data from the MyHeART study". *Journal of Child and Family Studies*, 25(11): 3204-3213.
- Farzin, R., Sohrabi Shekofi, N. Kouroshnia, M (2021). "High-risk Behaviors: A Discriminant Analysis of Individual Factors in Students". *Iranian Evolutionary and Educational Psychology Journal*, 3(2): 1-9.
- Fliege, H., Lee, J. R., Grimm, A., Klapp, B. F (2009). "Risk factors and correlates of deliberate self-harm behavior: A systematic review". *Journal of psychosomatic research*, 66(6): 477-493.
- Fung, A. L. C (2019). "Adolescent reactive and proactive aggression, and bullying in Hong Kong: Prevalence, psychosocial correlates, and prevention". *Journal of Adolescent Health*, 64(6): S65-S72.
- Guilamo-Ramos, V., Litardo, H. A., & Jaccard, J (2005). "Prevention programs for reducing adolescent problem behaviors: Implications of the co-occurrence of problem behaviors in adolescence". *Journal of Adolescent Health*, 36(1): 82-86.
- Hipwell, A. E., Murray, J., Xiong, S., Stepp, S. D., Keenan, K. E (2016). "Effects of adolescent childbearing on maternal depression and problem behaviors: A prospective, population-based study using risk-set propensity scores". *PloS one*, 11(5).
- Hutchesson, MJ; Duncan, MJ; Oftedal, S; Ashton, LM; Old meadow, C; Kay-Lambkin, F., What Nall, M.C. (2021). "Latent class analysis of multiple health risk behaviors among Australian university students and associations with psychological distress". *Nutrients*, 13(2): 425.
- Kapetanovic, S., Skoog, T., Bohlin, M., Gerdner, A (2019). "Aspects of the parent-adolescent relationship and associations with adolescent risk behaviors over time". *Journal of Family Psychology*, 33(1), 1.

- Kipping, R. R., Smith, M., Heron, J., Hickman, M., Campbell, R (2015). "Multiple risk behavior in adolescence and socio-economic status: findings from a UK birth cohort". *The European Journal of Public Health*, 25(1): 44-49.
- Kumpulainen, K., Räsänen, E., Puura, K (2001). "Psychiatric disorders and the use of mental health services among children involved in bullying". *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 27(2): 102-110.
- Laube, C., Lorenz, R., Van Den Bos, W (2019). *Pubertal testosterone correlates with adolescent impatience and dorsal striatal activity*. *BioRxiv*.
- Law, A. K. Y., & Fung, A. L. C (2013). "Different forms of online and face-to-face victimization among schoolchildren with pure and co-occurring dimensions of reactive and proactive aggression". *Computers in Human Behavior*, 29(3): 1224-1233.
- Miller, K. E., Melnick, M. J., Barnes, G. M., Sabo, D., Farrell, M. P (2007). "Athletic involvement and adolescent delinquency". *Journal of youth and Adolescence*, 36(5): 711.
- Murray, J., Maughan, B., Menezes, A. M., Hickman, M., MacLeod, J., Matijasevich, A., Barros, F. C (2015). "Perinatal and sociodemographic factors at birth predicting conduct problems and violence to age 18 years: comparison of Brazilian and British birth cohorts". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(8): 914-922.
- Noll, M., Tiggemann, C. L., Custodio, D. C., Silveira, E. A (2020). "Health-risk behavior differences between boarding and non-resident students: Brazilian adolescent National School Health Survey". *Archives of public health*, 78(1): 1-9.
- Sage, G (1998). "Does sport affect character development in athletes"? *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 69(1): 15-18.
- Sigurdson, J. F., Undheim, A. M., Wallander, J. L., Lydersen, S., Sund, A. M (2015). "The long-term effects of being bullied or a bully in adolescence on externalizing and internalizing mental health problems in adulthood". *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 9(1): 42.
- Skinner, J., Edwards, A., Corbett, B (2014). *Research methods for sport management*. Routledge; Oct 30.
- Starbuck, G. H (2001). "Is there a post-industrial family form? An exploration using global data". In 43rd Annual Conference of the Western Social Science Association. Retrieved June.
- Thomson, N. D., Kiehl, K. A., Bjork, J. M (2019). "Violence and aggression in young women: The importance of psychopathy and neurobiological function". *Physiology & Behavior*, 201: 1-9.
- Wymbs, B. T., Mc Carty, C. A., Mason, W. A., King, K. M., Baer, J. S., Vander Stope, A., Mc Cauley, E (2014). "Early adolescent substance use as a risk factor for developing conduct disorder and depression symptoms". *Journal of studies on alcohol and drugs*, 75(2): 279-289.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

فتحی، محمد؛ مستحفظیان، مینا؛ زاهدی، حمید؛ کریمیان، جهانگیر (۱۴۰۲). «روایت‌پژوهی فرآیند بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان ورزشکار همدانی»، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۱۳ (۲۵): ۱۴۵ - ۱۵۷.